

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – БАЗИС ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ У ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

ACADEMIC INTEGRITY – THE BASIS OF LEGAL EDUCATION IN THE H.S. SKOVORODA KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY

Автор у статті зазначив про те, що проблематика академічної доброчесності є базисом правового виховання студентської молоді, інших учасників освітнього процесу. Заявлена тема доволі затребувана і актуальна, в відкритому доступі маса емпіричного матеріалу. Тому очевидною є доцільність узагальнення практичного досвіду університетів у цій галузі.

Автор зосередила увагу на розкритті досвіду Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди щодо організації правового виховання в напрямі утвердження цінностей академічної доброчесності.

У статті зазначено, що цілеспрямована виховна робота є органічною складовою усього освітнього процесу і науково-дослідної роботи в університеті. Головний акцент в правовому вихованні студентської молоді зроблено на формування академічної доброчесності. Бо якість освіти, високий рівень науково-дослідної роботи фахівців у всіх галузях наук і технологій залежать від здатності фахівця дотримуватися академічної доброчесності. Репутація закладу освіти, якість навчання так само актуалізує потребу вироблення сталих компетентностей дотримання академічної доброчесності на кожному етапі навчального процесу.

У статті зазначено, що для досягнення цілей правового виховання, крім академічної доброчесності, кураторами академічних груп факультетів було проведено низку заходів у таких формах: кураторські години спілкування, бесіди з елементами тренінгу, гри, проблемні лекції, індивідуальні, групові зустрічі, інформаційно-роз'яснювальні заходи онлайн і наживо з профілактики правопорушень.

Автором зазначено, що форми і зміст заходів ініціюються студентським самоврядуванням і кураторами академічних груп. Така робота спрямована на творення сприятливого для досягнення цілей правового виховання середовища на макро- і мікрорівнях. Академічна доброчесність як явище супроводжує усі навчальні комунікування здобувачів і викладачів. Особлива увага приділяється роботі саме з першокурсниками.

Перспективними напрямками визначено розгортання системи правового виховання з відкритим моніторингом, презентуванням поточних позитивних результатів на офіційних сторінках структурних підрозділів університету, проведення спільних заходів на рівні партнерських угод про співпрацю, підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Ключові слова: академічна доброчесність, виховання, особистість, правове виховання, професійна спрямованість, педагогічна освіта, студент, вища освіта.

In the article, the author noted that the issue of academic integrity is the basis of legal education of student youth and other participants in the educational process. The declared topic is quite in demand and relevant, there is a lot of empirical material in public access. Therefore, the expediency of generalizing the practical experience of universities in this field is obvious.

The author focused on revealing the experience of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University regarding the organization of legal education in the direction of establishing the values of academic integrity.

The article states that purposeful educational work is an organic component of the entire educational process and research work at the university. The main emphasis in the legal education of student youth is placed on the formation of academic integrity. Because the quality of education, the high level of research work of specialists in all fields of science and technology depend on the specialist's ability to maintain academic integrity. The reputation of the educational institution, the quality of education also actualizes the need to develop permanent competencies of academic integrity at every stage of the educational process. The article states that in order to achieve the goals of legal education, in addition to academic integrity, the curators of the academic groups of the faculties conducted a number of activities in the following forms: curatorial hours of communication, conversations with training elements, games, problem lectures, individual and group meetings, informational and explanatory online and live crime prevention activities.

The author states that the form and content of events are initiated by student self-government and curators of academic groups. Such work is aimed at creating an environment favorable for achieving the goals of legal education at the macro and micro levels. Academic integrity as a phenomenon accompanies all educational communication of applicants and teachers. Special attention is paid to work with first-year students. The promising areas are the deployment of the legal education system with open monitoring, the presentation of current positive results on the official pages of the university's structural units, holding joint events at the level of partnership agreements on cooperation, improving the qualifications of teaching staff.

Key words: academic integrity, education, personality, legal education, professional orientation, pedagogical education, student, higher education.

УДК 378.06:37.04

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/62.1.21>

Борисенко Н.О.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри освітології
та інноваційної педагогіки, проректор
з навчально-виховної роботи
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Попри трагічні події, що відбуваються на території України у зв'язку з військовою агресією російської федерації, українські

університети демонструють унікальну стійкість і визнання пріоритету демократичних цінностей і правової культури. Академічна доброчесність закладає методологічний і змістовий базис сучасного правового виховання студентської молоді.

Заявлена у цій статті тема дотична до дороговказів, викладених у Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки [10], наскрізно пронизує локальні документи у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди [11]. Академічна доброчесність актуалізована на нормативному рівні [3; 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор, в яких розглядають цю проблему і підходи її розв'язання. Не зважаючи на те, що правоосвіта є необхідною умовою становлення особистості і формування досвідченого фахівця, проблематика правового виховання до цього часу не представлена розмаїттям наукового дискурсу. Фундаментальна наукова розвідка питань діалектики правового виховання, правосвідомості і правової культури здобувачів вищої освіти, взаємообумовленості процесів державотворення і правового виховання, основна аспекти оптимізації правового виховання презентовано в колективній монографії «Правове виховання в сучасній Україні» (А. Гетьман, Л. Герасіна, О. Данильян, В. Тацій та інші) [8]. Аспекти правового виховання майбутніх учителів на прикладі організації навчання в педагогічних коледжах презентовано І. Коваль [5]. Стаття спирається на Аналітичну довідку за результатами дослідження практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України [1], результати наукової розвідки О. Слободянюк [9]. Актуальний досвід Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди представлено в колективній монографії В. Ворожбіт-Горбатюк [2]. У контексті дистанційного формату навчання проблематика академічної доброчесності як необхідного складника правової культури так само актуалізована і на рівні методологічного дискурсу, так і змістовно-методичного забезпечення [6; 7].

Проведений аналіз джерел засвідчив, що проблематика академічної доброчесності як базису правового виховання студентської молоді, інших учасників освітнього процесу доволі затребувана і актуальна, в відкритому доступі маса емпіричного матеріалу. Тож очевидною є доцільність узагальнення практичного досвіду університетів у цій царині.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті визначено розкриття досвіду Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди щодо організації правового виховання в напрямі утвердження цінностей академічної доброчесності.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди у період надскладних випробувань воєнного стану і наближеності до територій ведення активних бойових дій демонструє стабільний прогрес

і системну роботу [11]. На підтвердження цього варто привернути увагу конструктивні практики політичного та правового виховання, професійне спрямування усієї системи виховної роботи університету. Метою правового виховання майбутніх фахівців є прищеплення поваги до прав і свобод людини і громадянина; виховання поваги до Конституції, законів України, державних символів України; формування правової і політичної грамотності кожного студента; розвиток відповідальності і самостійності; спонукання студентів до активної протидії правопорушенням, антигромадській позиції; реалізація заходів спрямованих на попередження злочинності у суспільстві.

Для досягнення такої масштабної мети передбачено багатовекторну роботу в усіх структурних підрозділах університету. Зазначимо тут, що цілеспрямована виховна робота є органічною складовою усього освітнього процесу і науково-дослідної роботи в університеті.

Безумовно, головний акцент в правовому вихованні студентської молоді зроблено на формування академічної доброчесності. Адже якість освіти, високий рівень науково-дослідної роботи фахівців у всіх галузях наук і технологій залежать від здатності фахівця дотримуватися академічної доброчесності. Репутація закладу освіти, якість навчання так само продукує потребу вироблення сталих компетентностей дотримання академічної доброчесності на кожному етапі навчального процесу. Тому упродовж 2022 року викладачі, куратори, представники студентського самоврядування проводили бесіди, лекції, круглі столи онлайн з питань академічної доброчесності. Уже став традиційним загальноуніверситетський конкурс есе «Моя академічна доброчесність» [11]. Упродовж 2021–2022 і 2022–2023 навчальних років викладачами, кураторами та представниками Студентської Ради університету було проведено лекції і круглі столи з питань академічної доброчесності, цикл педагогічних бесід на тему: «Виховання правової культури у дітей та молоді», тиждень правових знань; правову гру-вікторину «Чи знаєте ви Конституцію України?» у форматі синхронних відеоконференцій.

Першочергову увагу в правовому вихованні привернуто до першокурсників. Наприклад, 31 вересня 2022 р. головою комітету з академічної доброчесності факультету Анастасією Гладких зі студентами першого курсу було проведено інтерактивне заняття з теми «Академічна доброчесність – запорука успіху». Також було проведено опитування першокурсників усіх факультетів щодо задоволення рівнем організації навчання. Таке опитування з-поміж іншого передбачало виявлення потреб першокурсників у реалізації свого потенціалу, рівень психологічного комфорту і дотримання прав людини в університеті [11].

Наголосимо тут, що підтримуємо позицію фахівців у галузі права у тому, що правове виховання в стінах університету не обмежується лише системними знаннями про правові аспекти академічної доброчесності та інших понять. Таке виховання має забезпечувати опанування досвідом прийняття різних рішень з життєвої і педагогічної практики, правову інформованість, оскільки правове виховання у змісті надзвичайно динамічний феномен. Значну увагу слід приділити формуванню сприятливого середовища правової культури і правосвідомості. Цьому аспекту у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди приділено особливу увагу.

Про практичне втілення принципу рівності у творенні правового мікросередовища навчальної співпраці і правомірної комунікації свідчить робота студентського наукового гуртка факультету природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти «Спеціальна дидактична майстерня: новітні технології в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами». Так, гуртківці ініціювали проведення круглого столу «Культура академічної доброчесності». У заході брали участь здобувачі освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти спеціальності «Спеціальна освіта», викладачі кафедри спеціальної педагогіки та кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології факультету природничої, спеціальної та здоров'язбережувальної освіти [11].

Зазначимо тут, що формування і прояв академічної доброчесності як базису правового виховання в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди також реалізує ідею професійного спрямування виховної роботи. Адже майбутній учитель, фахівець юрист, філолог, інші, мають не лише дотримуватися власне в своїй роботі академічної доброчесності, алей формувати відповідні навички у здобувачів загальної, фахової передвищої, професійної освіти. Під час проведення аудиторних навчальних занять, роботи наукових гуртків і просвітницької діяльності творчих колективів систематично організаторами з числа студентського самоврядування проводяться короткі інформаційні заходи з питань обізнаності про види академічної відповідальності учасників освітнього процесу за типові порушення академічної доброчесності.

Досить багато уваги приділяється питанням дотримання академічної доброчесності в локальних документах університету, навчально-методичних комплексах освітніх компонент освітніх програм, що реалізуються в університеті. Вимога дотримання академічної доброчесності наскрізно пронизує усі локальні документи, якими послуговуються учасники освітнього процесу у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди. Визначальної ролі в моніторингу

рівня дотримання академічної доброчесності належить представникам студентського самоврядування. Правові відносини в площині академічної доброчесності визначено Кодексом академічної доброчесності, Положення про організацію освітнього процесу, Положенням про комісію з етики та управління конфліктами [11].

Значну роботу з правового виховання проводять в університеті куратори академічних груп. Інститут кураторства в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди налічує понад тридцять років. Упродовж 2022 р. для досягнення цілей правового виховання, крім академічної доброчесності, кураторами академічних груп факультетів було проведено низку заходів:

– кураторські години спілкування на теми: «Правопорушення і юридична відповідальність», «Соціальні мережі: переваги та недоліки. Правила поведінки у соціальних мережах», «Конституційні права людини». «Права людини понад усе!», «Доброчесність в сучасному академічному середовищі», у межах Всеукраїнського тижня права до Дня прав людини – «Ти знаєш, що ти людина? Чи знаєш ти закон?», «Про надання матеріальної допомоги особам, у яких пошкоджено майно. Про виплати міжнародних організацій родинам з дітьми та ВПО» [11];

– бесіди з елементами тренінгу, гри, теми: «Юридичний захист професійних інтересів», «Інвалідність – це не обділеність долею», «Академічна доброчесність: теорія та практика», «Стоп гендерному насиллю!», «Закон і ми», «Конституція – основний закон України. Права та обов'язки людини в Україні», «Військовий облік жінок: особливості на Україні та за кордоном», «Жінки проти насилля», «Протидія домашньому насильству», бесіди із запрошеними фахівцями правоохоронних органів, правозахисних спільнот про бережне ставлення до майна університету і факультету, бесіди з профілактики правопорушень та пропаганди здорового способу життя, бесіда щодо дотримання правил пожежної безпеки та правил безпеки руху, з питань попередження правопорушень та злочинності серед студентів, зустрічі з представниками правоохоронних органів, з попередження проявів агресії та насильства у кураторській акад. групі [11];

– проблемні лекції на теми: «Цінність української мови. Мовні права та обов'язки громадян України», «Академічна доброчесність як сукупність етичних принципів учасників освітнього процесу», «Права і обов'язки студентів ХНПУ імені Г.С. Сковороди» [11];

– індивідуальні, групові зустрічі, інформаційно-роз'яснювальні заходи онлайн і наживо з профілактики правопорушень з метою запобігання девіантній поведінці, антисоціальним явищам,

профілактики правопорушень серед студентів – вимушених переселенців в Україні і за кордоном; запобігання негативного впливу інформації, яка містить елементи жорстокості, насильства, порнографії, пропаганди тютюнопаління, наркоманії, пияцтва, асоціальної поведінки та формування загальної культури поведінки студентів, висвітлення правил безпечної, правомірної поведінки під час бойових дій [11].

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку. Отже, в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди правомірно визначати, що академічна доброчесність перебуває в якості базису правового виховання студентської молоді, вдосконалення правової культури усіх учасників освітнього процесу. Форми і зміст заходів, що ініціюються студентським самоврядуванням і кураторами академічних груп, передусім, спрямовані на творення сприятливого для досягнення цілей правового виховання середовища на макро- і мікрорівнях. Академічна доброчесність як явище супроводжує усі навчальні комунікування здобувачів і викладачів. Особлива увага приділяється роботі саме з першокурсниками.

Перспективними напрямками бачимо розгортання системи правового виховання з відкритим моніторингом, презентуванням поточних позитивних результатів на офіційних сторінках структурних підрозділів університету, акцентуації можливості проведення спільних івентів на рівні партнерських угод про співпрацю, підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аналітична довідка за результатами дослідження практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України. Київ, 2016. 43 с. URL: https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Analiz_prakt.Akad.dobr.u-ZVO-Ukr_.pdf

2. Ворожбіт-Горбатюк В.В. Забезпечення якості освіти: досвід Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. *Педагогіка XXI століття: сучасний стан та тенденції роз-*

витку. Колективна монографія : у 2 ч. Ч. 1. Львів-Торунь, Ліга-Прес, 2021. –С. 1-27. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-241-1-1>

3. Закон України Про вищу освіту. Документ 1556-VII, поточна редакція від 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

4. Закон України Про освіту URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

5. Коваль І. В. Правове виховання студентів у навчально-виховному процесі педагогічного коледжу. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Умань, 2016.

6. Обачність. Пильність. Захист. Ввічливість. Сміливість. Посібник із цифрового громадянства й безпеки. Розробники: Google у співробітництві з Альянсом із захисту безпеки користувачів в інтернеті (Internet Keep Safe Coalition, iKeepSafe.org), 2017. 42 с.

7. Онлайн-безпека учасників освітнього процесу в умовах дистанційного і змішаного навчання», Ранок, 2021. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/navchalno-metodichn-posbniki/dlya-pedagogchnikh-pratsvnikv/navchalno-metodichniy-posbnik-onlayn-bezpeka-uchasnikv-osvtnogo-protseesu-v-umovakh-dstantsynogo--zmshanogo-navchannya-avt-dotsenko-s-o-vorozhbt-gorbatyuk-v-v-sobchenko-t-m/>

8. Правове виховання в сучасній Україні : монографія. А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін. За ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2013. 440 с.

9. Слободянюк О. М. Стан дослідження проблеми забезпечення академічної доброчесності у вищій освіті України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць.* Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 70. С. 236-240. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27916>

10. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Опубліковано 15.04.2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>

11. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Офіційний мережевий ресурс. (2023). URL: <http://hnpu.edu.ua/>